

GOSPODARSTVO

TRGOVINA * INDUSTRIJA * OBRT * FINANCE

Leto IV. št. 67

Trst 15. aprila 1950

Cena lir 15

TRST SAMO ORODJE

V Milanu je italijanski zunanji minister Sforza razodel, da je on pobudnik znanega tristranskega predloga (20. marca 1948), po katerem naj bi se Svobodno tržaško ozemlje priključilo k Italiji in ki pomeni prvi frontalni udarec gospodarski in politični obnovi Trsta ter vsega sveta sploh. Tedaj se je zamajal prvi stebel na široko zasnovani stavbi za obnovo sveta, ki ga je s takšno muko dvignilo 21 držav; naj je bila z njim v javnosti omajana vera v stalnost in konstruktivno delo. Zgodilo se je to komaj do leto po uveljavljenju mirovne pogodbe z Italijo, ki je prinesla Trstu tudi formalno svobodo.

Zgodba tristranskega predloga ne vodi samo v politično kroniko. Političnim kronikom lahko prepustimo trditve grofa Sforze, da sloni tristranski predlog na etničnih načelih in želi tržaškega prebivalstva, ki da je prišla do izraza na tržaških upravnih volitvah lanskega leta. Dolžnost gospodarskih kronikarjev pa je, da ob tej priložnosti opozorijo državniške, odgovorne za duhovno in gnetno obnovo sveta ter za mir sploh, na pogubne posledice morebitne izvedbe tega predloga za gospodarstvo Trsta in vsega Tržaškega ozemlja.

Obmorskemu središču, ki se je pričelo razvijati šele ko se je politično in gospodarsko združilo z naravnim zaledjem in ko je bilo strto gospodarstvo Benetk na Jadranu, pa ne more pomagati na noge država, ki je podedovala beneski politični in gospodarski inventar ter je po svojem zedinjenju in notranji konsolidaciji težila za izključnim gospodarstvom na Jadranu. V tem načrtu ima svoj izvor materialno in moralno podpiranje tržaškega tridentiz-

ma iz Rima. Kakor so si Benetke stoletja prizadevale, da bi osvojile Trst in tako uničile svojega tekmeca na Jadranu, tako je Italija težila za »osvoboditvijo« Trsta, da bi si zagotovila nadzorstvo nad njegovo vsem gospodarstvom.

To so danes že zgodovinska dejstva. Ostalo je sentimentalnost, potrebna morda prenekateremu mlademu iredentistu, ki pa naglo izpuhti ob Salandrovem »svetem egoizmu«.

Biti v Trstu političen gospodar pomeni imeti v rokah ne samo gospodarskega tekmeca italijanskim lukam, temveč tudi postojanko, ki odpira vrata gospodarskemu in političnemu prodiranju v zaledje. Mar ni dovolj zgovorno dejstvo, da odločajo o avstrijskem tranzitu skozi Trst prav te dni pri italijansko-avstrijskih pogajanjih na Dunaju? Da, italijanska diplomacija hoče o teh in podobnih vprašanjih odločiti prav na Dunaju, v Srednji Evropi, v Podonavju in ne trpi, da bi o njih soočevala Avstrija ali kakršna druga podonavska država v Trstu, na Jadranu.

Diplomacija današnje Italije se razlikuje od Mussolinijeve po izbiri sredstev, ne pa smotrov. Avstrijski tranzit kakor tudi gospodarsko prodiranje v smeri proti Trstu in sodelovanje zaledja s Trstom oziroma se hoče prejšnjemu gospodarstvu in politični usidriti v Trstu.

Italiji ni Trst potreben, ker ima sama dovolj lastnih pristanišč; potreben ji je le kot orodje za gospodarsko in politično ekspanzijo, v smeri, ki jo je po prvi svetovni vojni jasno začel napad večine delnic Južne železnice in neke plovne družbe na Donavi.

ŠE 15 LET SAMO STRAHOVI Gradnja prekopa Ren-Majna-Donava pospešena

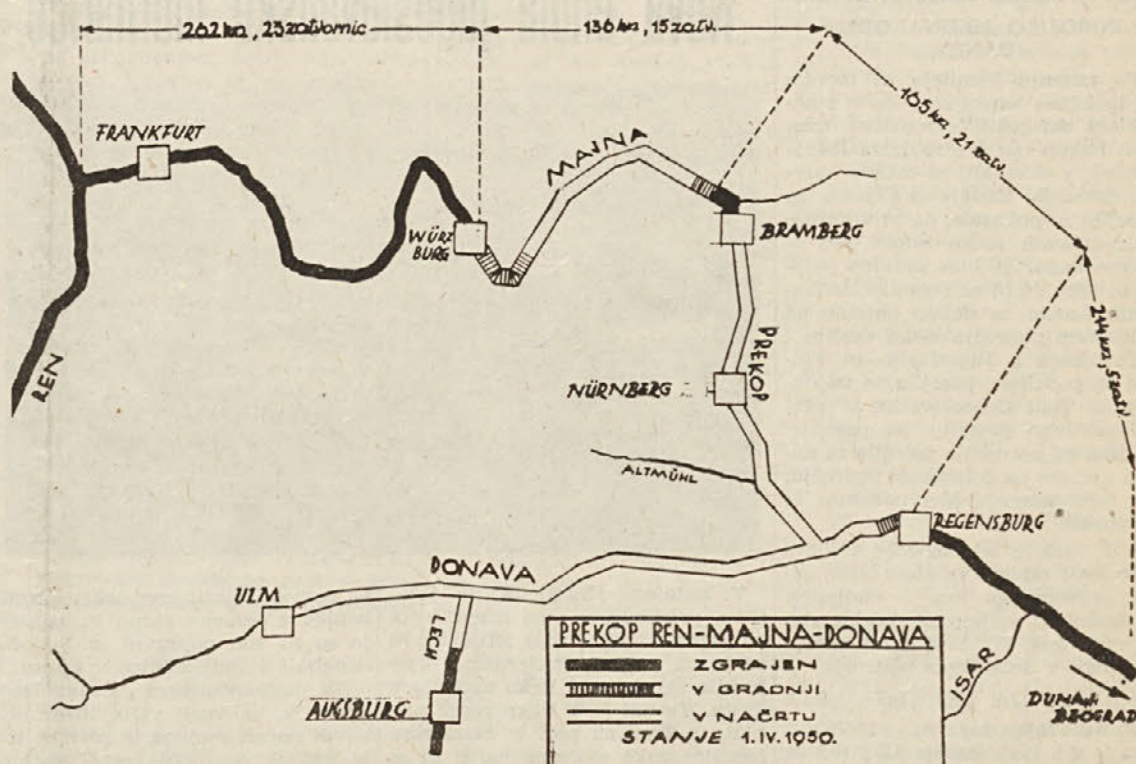
O gradnji prekopa med Donavo in Majno, ki bo povezal Donavo in Ren in tako upostavljal plovno zvezo med Severnim in Črnim morjem, objavljamo danes podrobnejše podatke. Ni dvoma, da predstavlja nova zveza veliko nevarnost za tržaški promet iz Srednje Evrope, zlasti iz Avstrije, ki bo dobila ugodno zvezo s holandskimi in belgijskimi pristanišči. No, 10 do 15 let (nekateri menijo, da bo trajalo delo tudi 20 let) Tržani se lahko kimajo, prepustajoč tudi gospodarsko vodstvo iredentistom. Zakaj bi se n. pr. ne zanimali bolj za potek italijansko-avstrijskih pogajanj na Dunaju, ki so zopet običajni, in od katerih je odvisen avstrijski tranzit čez Trst, ker je ZVU takšna vprašanja z rimskimi sporazumi prepustila Rimu.

V Duisburgu je bilo te dni zborovanje pobudnikov dograditve prekopa Ren-Majna-Donava, ki se ga je udeležilo tudi veliko število delegatov iz Jugoslavije. Na dnevnem redu so bili načrti in finančna vprašanja v zvezi z gradnjo te pomembne evropske prometne proge, potem ko je ta načrt teoretično in praktično miroval od začetka vojne l. 1939.

Prekop Ren-Majna-Donava je bil v času od l. 1921 do 1939 že toliko dograjen, da so ladje po Renu plule lahko še do Wuerzburga, ladje po Donavi pa do Regensburga. Del prekopa, ki ga je treba zgraditi (glej črtež!) Wuerzburg-Bamberg-Nuernberg-Regensburg, bo po dograditvi povezal severne morse luke, luke ob prekopu in notranjo plovno mrežo Zapadne Evrope po donavskem sistemom Srednje in Jugovzhodne Evrope.

Ceprav je potrebno še okoli 15 let dela, da se prekop dogradi, vendar se danes lahko razpravljamo o bodočih posledicah, ki jih bo imel za nekatere važne luke glede na njihov zemljepisni položaj v pozitivnem ali negativnem smislu. Brez dvoma bo dograditev tega prekopa vplivala na izvozni in uvozni promet v Trstu in drugih jadranskih lukah.

L. 1921 so ustanovili družbo »Rhein-Main-Donau-Aktiengesellschaft«, ki naj bi zgradila pre-

Na črtežu se vidi, da na pravem prekopu (62 km), ki bo vezal Donavo in Majno, še ni začelo delo; pač pa je napredovalo delo na poglabljanju same Majne, ki se izliva v Ren. Sama Donava ni plovna za večje ladje od Regensburga do Ulma. Ta del bodo kasneje uredili za plovbo.

kop. Glavni delničarji so prej bili Nemški Rajh in danes Nemška zveza - Deutscher Bund (63 odst.) ter dežela Bavarska (36 odst.). Stroške za gradnjo te nove prometne žile, ki bo po dovršitvi prešla v državne roke, krijejo z državnimi posojili. V Duisburgu so sklenili, da bodo delo zelo pospešili s krediti iz sklada za javna dela v Zahodni Nemčiji. S tem denarjem bo delo v l. 1950 tako napredovalo, da se bo približalo novemu desetletnemu načrtu, po katerem bo do l. 1957 dograjena zveza Wuerzburg-Bamberg pa do l. 1960.

Izvedbe tega načrta zahteva potrošnja kredita 59 milijonov DM v l. 1950, v naslednjih letih pa bodo izdatki še večji in bodo l. 1956 dosegli najvišjo vsoto 995 milijonov DM. Računajo, da bo gradnja prekopa Ren-Majna-Donava stala okoli 1 milijardo DM. (Ako

pomnožiš s 110, dobiš znesek v li-rah). Te ogromne vsote ne premore sama država. Zato bodo razpisana dolgoročna posojila. Na ta način naj bi del finančnega bremena padel na bodoče generacije, ki bodo imele največ dobička od novega dela.

Ne samo gospodarski krogi Nemčije, temveč tudi vseh obmejnih držav želijo, da bi se ta načrt izvedel čimprej. Odtod stremeljenje, da bi se izvedba tega velikega gospodarskega načrta postavila na mednarodno podlago.

V času zborovanja v Duisburgu so objavili nekatere zanimive tehnične podatke: zmogljivost prekopa Majna-Donava, t. j. progna na področju, ki bo vezalo Donavo in Ren, bo znašala pri polnem prometu v teku 280 dni na leto 20 milijonov ton. Vzporedno z gradnjo prekopa

bodo dogradili pri 61 zapornicah elektrarne — danes jih je v prometu že 24. Zmogljivost instaliranih naprav bo dosegla 420.000 kilovatov in letna proizvodnja 2.700 milijonov kwh.

K. R.

Francozi odbijajo

Gospodarsko skupnost z Nemčijo in Italijo

Da bi preprečili odcepitev Posarja od Nemčije, je predsednik zadnje nemške vlade dr. Adenauer predložil Francozom gospodarsko skupnost (unijo) med Francijo in Nemčijo. Novinarji trdijo, da ima Adenauer dobre zveze z ameriškim visokim komisarjem na Petrsbergu (v Bonnu) gen. Mac-Cloyem in da je vrgel v svet krilatice o francosko-nemški gospodarski skupnosti, ki bi jo vodila Nemčija, vendar se Francozi ne seveda obotavljajo. Pravijo, da bi gospodarska skupnost z Nemčijo obustila prizadevanja francoskega gospodarstva. Francoska industrija bi ostala brez zaštite in ne bi mogla konkurirati nemški, ki je bolj opremljena. Tako bi bili prizadeti tudi francoski delavci, Nemški industriji bi se odprla pot v Francosko zvezo, t. j. v francoske kolonije.

NEMCIJA ZOPET V RENSKI KOMISIJI

Vlada Zahodne Nemčije je prejela vabilo, naj na spomladansko zasedanje Osvobodilne komisije za plovbo po Renu pošlje svojega predstavnika. Komisija, v kateri so predstavniki Holandije, Francije, Švice in Belgije, obstoji že nad 100 let. Hitlerjeva Nemčija je stopila iz nje 14. novembra 1936, ker je hotela sama gospodariti na Renu.

Strah pred italijansko konkurenco

Narodni gospodarski svet v Parizu, v katerem so predstavniki evropskih organizacij — delavskih in delodajaljskih sindikatov, — kakor tudi raznih gospodarskih ustanov, je s 137 proti 4 glasovom (tri-je članov so se vzdržali glasovanja) novič obdobil predlog o carinski zvezi med Francijo in Italijo. V samem gospodarstvenem svetu in v francoski javnosti je danes več nasprotnikov francoske unije z Italijo, kakor jih je bilo pred letom. Predlogu se je nasproti uprla poleg delavskih sindikatov tudi Zveza francoskih kmetov, ker se boji konkurenco italijanskega kmetijstva. Delavci so menja, da so italijanske plače nižje kakor francoske.

Pariški dopisnik milanskega gospodarskega lista »24 Ore« G. V. Campiero je mnenja, da ima pri za-

devi vmes svoje prste tudi London. Vsakikrat, ko se Pariz in Rim skuša la sporazumeti, poseže vmes London in ju loči, trdi dopisnik. Tako je tudi najnovejši angleško-francoski sporazum, nedavno sklenjen v Londonu, postavil nove ovire francosko italijanski uniji.

Trgovina ZDA z Evropo

Ameriško ministrstvo za trgovino je objavilo podatke o razvoju trgovine med ZDA in Sovjetsko zvezo, dalje med ZDA in Češkoslovaško, Poljsko in Jugoslavijo v letu 1949. Izvoz iz ZDA v omenjene države je znašal leta 1949 108.600.000 dol. (leta 1948 166 milijonov). Izvoz v CSR je po vrednosti dosegel 21.600.000 dol. (leta 1948 20.600.000), izvoz v Poljsko 23.500.000 dol. (leta 1948 23.500.000), v Jugoslavijo 21 milijonov (8 milijonov) in v Sovjetsko zvezo 6.700.000 (28 milijonov dol.). Do 15. marca je bilo izdanih posebnih dovoljenj za izvoz ameriškega blaga v vse omenjene evropske države do višine 114.400.000 dol. (prejšnje leto 161.700.000). Dovoljenje za izvoz v ZDA je potrebno še za 697 vrst raznega blaga, medtem ko je pred dvema letoma obstajalo nadzorstvo nad 2300 vrstami blaga.

Dolar proti rublju

»Gospodarstvo« je v zadnji številki poročalo o protestu ameriške vlade zaradi zvišanja tečaja rublja nasproti dolarju od 8 rubljev za dolar na 4 rublje. V pojasnilu moramo dodati še nekaj podatkov iz note, ki jo je med tem objavila ameriška vlada.

Od leta 1940 so tuji diplomati v Moskvi lahko kupovali rublje po izrednem (ugodnejšem) tečaju, kakor je bil trgovinski. Do decembra 1947 je veljal zanje tečaj 12 rubljev za dolar. Decembra 1947 je bil postaljen trgovinski tečaj na 5,3 rublja za dolar. Dne 24. marca 1950 je sovjetska vlada določila za diplomate tečaj 6:1, od julija 1950 pa velja tečaj 4 rublje za 1 dolar, ki ustreza trgovinskemu.

Ameriška vlada se je uprla in zahteva, naj se še nadalje za diplomate ohrani poseben tečaj. V noti primerja življenjske stroške v Moskvi z razmerami v ZDA. (Kg belegra kruha stane v Washingtonu 26

stotink dolarja, medtem ko bi po novem tečaju (4 rublje za dolar) v Moskvi stal 1,40 dolarja. Pred tremi leti so diplomati v Moskvi lahko kupovali kruh po 87 stotinke dolarja kg. Kg masla stane v Washingtonu 1,52 dolarja, v Moskvi pa bi po novem tečaju stal 8,58—11,03. Prvo vrstna govedina stane v Washingtonu 1,39 dol., v Moskvi pa bi stala po novem tečaju 5,07 dol.; svinjina v Washingtonu 0,99, v Moskvi 8,50; perutnina 0,92 dol., v Washingtonu in 4,92 dol. v Moskvi.

PONAREJENI DOLARJI

Ameriška oblastva so prišla na sled ponarejevalcem dolarskih bankovcev po 10 in 20 dolarjev, ki jih je v ZDA mnogo v obtoku. Policija je zaprla 35 ljudi. Doslej so zalepili že za 230.000 ponarejenih dolarjev. Ponarejeni so bili 10 in 20 dolarski bankovci vseh zvezanih bank. V obtoku je 29 vrst ponarejenih vzorcev. Največ ponarejenih bankovcev kroži v New Yorku. Na njih se črke pred serijsko številko ne zlagajo z velikimi črkami na pečatu rezervne banke, ki je izdala izvirne bankovce. Zvezni bank je v ZDA 12. Na pravem bankovcu je posamezna banka označena s črkami po abecednem redu od A do L; črka je postavljena pred serijsko številko. Na ponarejenih bankovcih so ponarejevalci uporabili črke od L naprej, n. pr. M, N itd.

VZHODNA MARKA IN NIZ

Tečaj vzhodne nemške marke, ki je v začetku tedna silno padel, se je te dni zopet nekoliko popravil. Uprava sovjetske cone je namreč odredila znižanje živil za 28 odst. in manufakturnih izdelkov za 32%. Kljub novemu znižanju so cene še vedno izredno visoke v primeri s svetovnimi. Znižanje se nanaša samo na nekatera živila in na tkanihne iz umetne volne (Zellwolle).

Pred mednarodno trgovinsko vojno?

Mr. William Knox, predsednik Druženja Westing House International Company, je na zborovanju trgovinske zbornice v Des Monnes izjavil, da vidi na obzorju znamenja, ki napovedujejo mednarodno trgovinsko vojno. V njej bodo uporabili orožje, kakor razvrednotenje, diskriminacijske tarife, dogovore o barantanju, državne podpore, monopole, prepovedi uvoza in denarno nadzorstvo. Kdor ne verjame, da se je položaj že dejansko izpremenil, se lahko prepriča, da ZDA n. pr. ne morejo prodajati več hladilnikov, radijskih aparatov in avtomobile. Da bi zmanjšali potre-

bo po dolarjih v evropskih državah, priporočajo Druženim državam, naj znižajo carine. Toda Mr. Knox je mnenja, naj ameriška vlada nekoliko počaka s tem ukrepom. Po njegovem mnenju bodo posledice razvrednotenja in razni politični ukrepi zmanjšale dolarsko zev. Danes je za Ameriko glavno povprašanje plasiranja poljedelskih pridelkov. Dodal je, da mora Amerika po izteku Marshallovega načrta najti drugo sredstvo, s katerim bi podprla ameriški izvoz. Pogoj za nadaljnjo ameriško pomoč mora biti možnost plasiranja ameriškega kapitala v prizadetih državah.

„Splendid isolation“?

Lord Eustace Percy, predstavnik Druženja angleških brodarjev na severu je na zborovanju združenja kritiziral stremeljenje angleške politike, ki se čedalje bolj oddaljuje od Evrope v političnem in gospodarskem pogledu. Vloga londonske borze in funta šterlinga se zožuje. Angleška politika je preveč previdna in noče ničesar riskirati. Na ta način ovira sodelovanje z Evropo. Angleška vlada gre za tem, da na vsak način utrdi šterling nasproti dolarju. To ni dovolj. Sodelovanje z ZDA je lepa reč. Toda Američani morajo razumeti, da zahtevajo preveč, ako mislijo, da je to sodelovanje mogoče edino, ako Britanija sprejme popolnoma zunanje politične smernice ZDA.

ANGLESKA AVTOMOBILSKA RAZSTAVA v New Yorku, na kateri bodo razstavljena tudi angleška kolesa, bo trajala od meseca

aprila. Organizirala jo je Society of Motor Manufacturers and Traders s sodelovanjem združenja Motor Cycle Manufacturers and Traders Union.

Izvoz angleških koles napreduje, kakor je razvidno iz naslednjega pregleda:

L. 1949 — 2.212.123 koles (za 15.453.513 funtov)
L. 1948 — 1.803.908 koles (za 14.761.117 funtov)
L. 1938 — 576.454 koles (za 1.675.159 funtov)

„Parker 51“

»Heureka! — Našel sem!« Za 6500 lir mi ponuja najnovejši tip »Parker 51«, ki sicer stane 10.000 lir. Vzameš morda ti? »Ne, ne. Trenutno me ne zanima. Vsekakor dobra kupčija, samo glej, da je vsaj pero zlato.«

Dobro uro nato ga srečam na cesti. »Dal mi ga je za 2600 lir.« — »Dobro, dobro, samo če je vsaj pero zlato.«

Drugo jutro zopet v uradu. Tedaj se ofunajam jaz: »Ali je vsaj pero zlato?« — »Na vsak način dobra imitacija.«

Dobra imitacija »Parkerja 51«, vendar samo imitacija. Za 2600 lir že dobiš precej dobro pero v trgovini, ne pod roko.

Cez nekaj dni v openskem tramvaju. Trgovec S.: »Doktor, vaš prijatelj dr. U. mi je dejal, da bi vi kupili nalivno pero, ko bi bilo poceni, pod roko... Heureka, kupil sem ga, »Parker 51« kar za 2000 lir. Se jih imajo, dobro piše.«

»Prijatelj U. vam je dejal, da iščem pero tako pod roko? Res, nekaj mesecev kupujem dve persi, čakam na priložnost. Dva, celo tri študente imam, vsake tri tedne mi zgrubijo po enega. Vem za »Parker 51«...« Povem mu zgodbo o »Parkerju 51« za 2600 lir iz našega urada in mu čestitam, da ga je kupil za 2000 lir. Zamolčal sem, da ga je tudi meni prejšnji dan pri Rdečem mostu ponudil tihotapec prav tako za 2000 lir.

»Toda ali je vsaj pero zlato?« — »Na vsak način dobro piše.« Kako dolgo?

V debato poseže prisotni profesor: »Kaj »Parker« za 2000 lir, moji dijaki dobiijo sijajno pero za 300 lir...«

Pa pravimo, da smo brihtni ljudje, da znamo računati. Račun nam pove, da ni mogoče izdelati dobrega peresa za 300 ali 500 lir, še manj »Parker 51« za 2000 lir. In vendar sežemo po njem ob prvi priložnosti. Zakaj? Pri vsej izobrazbi, pri vseh življenjskih izkušnjah obstanemo vendar šibki ljudje. Doživeti hočemo svoj »heureka«. Morda pa nas vendar neke čaka ta »heureka« — sreča, ne zaslužena v potu našega obraza! Vemo prav dobro, da brez muke ni kruha in vendar tavamo za srečo, ki se nam včasih tako približa in nasmehne, a nam izmuzne iz rok kakor ptica v gozdu užitnemu otroku.

L. B.

SVETOVNA LESNA KONJUNKTURA UGODNA

Lesni komite Evropske gospodarske komisije je na sestanku v Zenevi sestavljal podatke o uvoznih potrebah mehkega lesa in o izvozni razpoložljivosti v l. 1949 in 1950. Izvedenci so prišli do zaključka, da je kljub strahu, da ne bo dovolj lesa za kritje potreb, v l. 1949 in 1949 nastopilo izravnanje.

Komite je mnenja, da je treba uresničiti posojilo evropskim državam za izdatnejše izkoriščanje gozdov in nabavo potrebne opreme čimprej. To bi bilo v sedanjem trenutku najučinkovitejše sredstvo za povečanje proizvodnje mehkega lesa in povečanje izvozne možnosti. Po sedanjih podatkih se bo zev med povpraševanjem evropskih držav in količino razpoložljivega lesa v evropskih državah povečala. Današnji položaj ne kaže nikakršnega znaka, da bi se doseglo stalno ravnoesje.

POSJOILO MEDNARODNE BANKE

Po mnenju komiteja bi morala Mednarodna banka za obnovo s posojilom omogočiti evropskim državam nakup opreme za izkoriščanje gozdov, v državah, ki takšno opremo izvažajo. Zadnja pogajanja za posojilo so pokazala, da bi v evropskih državah lahko kupili več opreme kakor je bilo prvotno določeno, tako da bi se posojilo Mednarodne banke za nakup opreme na dolarskem področju lahko sklenilo. Pogajanja z Jugoslavijo in Finsko za podelitev posojila so napredovala. Tudi Čehoslovaška se zdaj bolj aktivno poteguje za posojilo. Poljska ne potrebuje posojila za nakup opreme na dolarskem področju, ker je opremo lahko nabavila iz evropskih virov.

V l. 1948 je bilo mogoče v glavnem kriti zahteve in absorbirati zaloge evropskega lesa z majhnimi izjemami, ki veljajo za skrajno slabe vrste lesa. V l. 1948 je bil zmanjšan uvoz z dolarskega področja.

PROIZVODNJA MEHKEGA LESA

Proizvodnja žaganega mehkega lesa je v l. 1948 dosegla 4,5 milijona standardov, t. j. 5 odst. več in je bila za 5 odst. večja kakor v letu 1947. Napredovala je zlasti proizvodnja na Finskem, v Zah. Nemčiji in Poljski, znižala pa se je v CSR in Italiji. Ob koncu l. 1948 so bile zaloge mehkega lesa za 10 odst. manjše kakor na koncu l. 1947.

Najvažnejše evropske izvozne države so vkrcale 2 milijona standardov mehkega lesa (1 standard = 4,672 kub. m) t. j. 270.000 st. več kakor l. 1947. Evropski izvoz v dežele drugih kontinentov (po suhem) je narasel za 120.000 st., medtem ko je izvoz iz evropskih držav v evropske države narasel na 1,80 milijona standardov (1,66 milijona st. l. 1947). Evropske države ki imajo v lesnem komiteju svojega predstavnika, bi morale postaviti po svojih napovedih na lesni trg največ 1,37 milijona standardov, v resnici pa so jih 1,40 mil. st. To se pravi, da so dosegle večji uspeh, čeprav jim ni bilo nakazano posojilo, ki so ga prvotno postavile kot pogoj za uspeh.

UVOZ V EVROPO PADA

Uvoz mehkega lesa v Evropo je znašal 2,2 milijona st. l. 1948 in je bil za 200.000 st. manjši kakor l. 1947. Uvoz iz evropskih držav je narasel za 230.000 st., uvoz iz ZDA in Kanade pa je padel od 790.000 na 350.000.

Nad 80 odst. evropskega uvoza so pokrili iz evropskih držav in delež Severne Amerike je padel od 35 na 20 odst. Julija 1949 so cenili dejansko povpraševanje evropskih držav po uvozu v l. 1948 na 2,5 milijona st. Dejansko je bilo uvoženo samo 2,2 mil. st. to se pravi, da je bilo 90 odst. zahtev pokritih.

Nadaljnji razvoj kaže povečanje povpraševanja po uvozu v l. 1949 so uvozne države zahtevale 2,55 mil. st. žaganega mehkega lesa, kar predstavlja povečanje za 350.000 st. (okoli 15 odst.) v primeri z letom 1948. Povpraševanje za leto 1950 cenijo na 2,72 mil. st. za okoli 500.000 (23 odst.) više kakor l. 1948.

TUDI IZVOZ IZ EVROPE NAZADUJE

Izvoz iz evropskih držav ne kaže naraščanja. L. 1940 je bil za 390.000 st. manjši kakor l. 1947 in v l. 1949 bo še vedno za 100.000 st. nižji kakor l. 1948; postavka za leto 1950 je še nižja.

Teoretično bi moralo biti za 450.000 st. primanjkljaja v evropski bilanci, čeprav bi izvozne države izvršile postavljene obveze. Toda komite je mnenja, da je cenitev potrebe po uvozu previsoka.

Po najnovejših podatkih ni niti ena država nalezla na težave pri nabavi lesa, z druge strani tudi države izvoznice niso imele težav pri oddaji lesa. Zato je bil komite mnenja, da za leto 1949 ni bilo treba postaviti omejitve glede uvoza kakor l. 1948; toda za leto 1950 bo treba postaviti na dnevni red vprašanje, ali bi ne kazalo omejitev obnoviti.

Komite je mnenja da bo naraslo povpraševanje po uvozu in da temu ne bo ustrezalo naraščanje izvoza iz evropskih držav, ki pripadajo komiteju. Izvozne možnosti Zapadne Nemčije se bodo znatno poslabšale (l. 1948 je Z. Nemčija izvozila 450.000 st.). ZDA in Kanada lahko pokrijejo vse primanjkljaje; toda na ta način bi se izdatki evropskih držav v dolarjih povečali. Sovjetska zveza je polagoma zopet pričela izvažati les.

JAMSKI LES

Glede jamskega lesa je komite ugotovil, da je zahteva po uvozu jamskega lesa v l. 1949 za evropske premovalnike znašala 5,342.000 kub. m; temu nasproti je bilo za izvoz

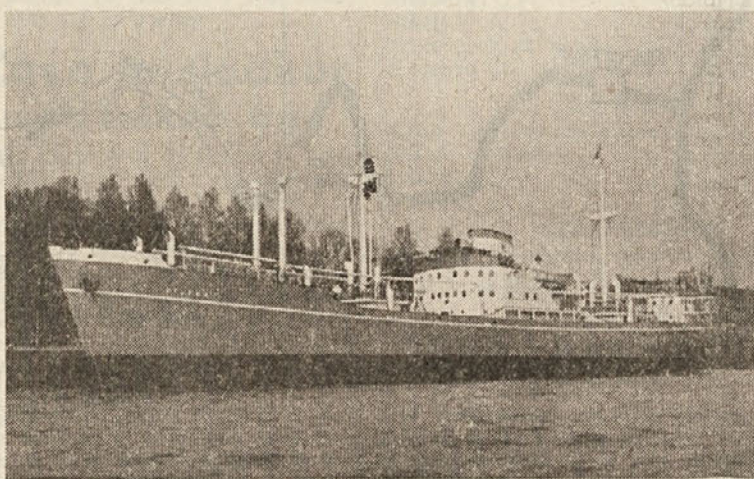
razpoložljivega 5,254.000 kub. m. Gotovo je, da bodo z zalogo kriili zahteve.

KONJUNKTURA V L. 1950

V l. 1950 bo zahteva po uvozu znašala 6,237.000 kub. m, temu nasproti pa bo stala razpoložljivost 5,124.000 kub. m. Primanjkljaj bo torej večji. Komite pripominja, da je ta cenitev starejšega datuma. Vsekakor računa, da se položaj ni mnogo zboljšal. Oživilo je povpraševanje po vseh vrstah lesa.

V lesnem komiteju so predstavniki Anglije, Avstrije, Belgije, Kanade, CSR, Danske, Finske, Francije, Grčije, Holandije, Jugoslavije, Madžarske, Norveške, Poljske, Sirije, Švedske, Švice in ZDA.

Nova enota jugoslovanske mornarice

V zadnjem »Razgledu po irišskem pristanišču« smo omenili novo jugoslovansko ladjo »Rijeka«, ki se je na poti iz Rotterdam, kjer je bila zgrajena, v Reko ustavila v Trstu. Te dni je z Reke ustavila priplula v Trst na poti v čezmorske jugoslovanske motorne ladje, ki je dežele »Rijeka« spada med tiste prve v četrtem letu petletke povečala čezmorsko ladjevje Jugoslovanske plovbe s sedežem na Reki. Na poskusni vožnji je ladja dosegla brzino 14,2 milje na uro. Vozila je težek tovor premoga, skozi prekop La Manche plula ob močnem jugozapadnem vetru in je zaradi tega morala zmanjšati brzino na 11 milj. V Biskajskem zalivu jo je zajel silen vihar, ki ga je srečno prestala. Ladja je dolga 107,47 m, široka 14,12 m, obsega 3.900 BRT. Kot moderna motorna ladja s sodobno opremo pomeni vsekakor veliko pridobitev jugoslovanske mornarice.

GLAVNO RAVNATELJSTVO TRGOVINSKE ZBORNICE na Reki opozarja vse koristnike, da je skrajni rok za dostavo prijav za prevoz blaga po morju 18. dan meseca, za naslednji mesec. Prijave je treba nasloviti na Glavno ravnateljstvo trgovinske mornarice, s potrebnimi podatki.

Solidarnost na morju

Italijanska motorna ladja »Giocanda« je nedavno zavozila na suho pri otoku Sušcu. Takoj je odplul

na pomoč iz Splita remorker »Trudbenik« z delovno ekipo št. 5. Ladjo so za silo popravili in jo nato odpeljali v ladjedelnico v Splitu.

Na jugoslovanskem parniku »Kosmaj«, ki je vozil velik tovor oljavih pogac, semena in pšenice ter je plul iz Argentine proti Rotterdamu, je 25. februarja izbruhnil požar na odprtem morju. Ladja je gorela cel dan. Naslednjega dne ji je prihitela na pomoč italijanska ladja »Francesco Morosini«. Brazilski remorker »Tritao« je ladjo odpeljal v pristanišče Coara na brazilski obali. Remorker je prevzel seveda tudi posadko. Ladja je v Coari gorela še do 11. marca. Kljub poškodbam je ostala na površini.

V ladjedelnici »3. maja« na Reki so pričeli graditi čezmorsko ladjo z nosilnostjo 4.200 ton. Vozila bo z brzino 17 milj, tako da bo med najhitrejšimi motornimi ladjami. Pozneje bodo zgradili še tri takšne ladje. Nova ladja, ki se bo imenovala »3. maja«, bo stalno vozila na prosti v severno Evropo.

Jugoslavenska Linija Plovidba na Reki je sklenila z ameriško družbo »Anchor Stevedoring Co. Inc.« v New Yorku, pogodbo, po kateri bo družba prevzela vse operacije v zvezi z nalaganjem in razkladanjem tovarov na ladje Jugolinije ali z njih. Za ameriško družbo se je pogajal na Reki g. Ignazio Rinelli.

Učinek industrializacije FLRJ na socialni sestav prebivalstva

Na volivnem zborovanju v »Litostroju« v Ljubljani je povzel besedo predsednik Gospodarskega sveta FLRJ in član Politbiroja CK KPI Boris Kidrič, ki je v svojem govoru navedel tudi podatke o globoki preobrazbi v strukturi jugoslovanskega prebivalstva v teku zadnjih let. Dejal je:

V osmih letih stare Jugoslavije, v obdobju 1931/1939, je jugoslovansko prebivalstvo sicer naraslo skoraj za dva milijona in doseglo število 15.703.000, toda socialna struktura se ni izpremenila. Kmečko prebivalstvo je naraslo za 1.300.000 in doseglo število 11.988.000, nekmečko pa je poraslo samo za 400.000 in doseglo 3.715.000. Razmerje je ostalo torej isto. Kmečkoga prebivalstva je bilo še vedno 73,6%, nekmečkoga pa samo 23,7%. Jugoslavija je še vedno ostala industrijsko skrajno nerazvita dežela.

Nova Jugoslavija pa je v spremembi socialne strukture v petih letih dosegla velikanski skok. Letu 1949 je znašalo število prebivalstva 16.100.000. Med temi prebivalci je 11.109.000 kmečkoga prebivalstva, torej za več kot 950.000 manj kot 1939. leta. Pripominjam, da so kmetijski delavci, ki spadajo k delavskemu razredu in prejemale garancirano preskrbo, v tej statistiki vključeni v kmečko prebivalstvo.

Po omenjeni statistiki ima Jugoslavija sedaj 69 % kmečkoga, 31 % pa nekmečkoga prebivalstva. V primeri z letom 1939 je nekmečko

prebivalstvo naraslo za okoli 40%, v primeri z letom 1931 pa za 50%; medtem ko je kmečko prebivalstvo v primeri z letom 1939 padlo za okrog 8%.

Kaj sledi iz tega? Iz tega sledi prvič, da smo morali povečati število industrijskega delavstva in nekmečkoga prebivalstva sploh, če smo hoteli dvigniti industrijsko proizvodnjo, ki je predpogoj naše gospodarske moči in neodvisnosti naše dežele kakor tudi življenjskega standarda kmečkoga in industrijskega delovnega ljudstva.

Iz tega sledi drugič in predvsem, da moramo danes s kmetijskimi proizvodi prehranjevati 50 % več industrijskega in mestnega prebivalstva, kot ga je bilo pred vojno. Od tod naše trenutne težave s prehrano in odkupi.

VIRALNO GARNITURO ZA NAFTO so izdelali v tovarni težkih orodnih strojev v Železniku pri Beogradu.

UMETNOST

Po enem letu se je v galeriji »Scorpione« zopet pojavil s svojimi umetniškimi tržaški slikar Lojze Spacal. Njegova dela je že strokovno ocenila domača in tuja kritika, medtem ko jim je naša javnost z odkupom dala najboljšo izpričevalo. V uvodu h katalogu piše pisatelj Boris Pahor med drugim:

Tako nam ni še nihče upodobil kraških suhot, predmetnih kotov in zapuščenih bark. Sodoben, živo, zavestno in hkrati prefinjeno in zastrto čustvovanje, ki je bistveno za naš obmoški značaj, ni še nihče tako izrazil kakor Spacal v »Solnih in suhotah«. Ta pot je prava! To je nov, svež, tržaško-kraški realizem v slovenskem slikarstvu. Lojze Spacal je samozavestna in drzna osebnost. Lojze Spacal se zaveda svojega poslanstva, se zaveda neizbrisne pomena svojih umetnin.

Knjige in revije

KARL DOPF: UNSERE NUTZHOELZER (sowie die gebrauchlichsten auslaendischen Nutzhoelzer), III. erweiterte Auflage. Verlag Georg Fromme und Co., Wien. FORTSCHRITTE DER BODENKULTUR, Jahrbuch der Hochschule fuer Bodenkultur in Wien I. Band (1947), Verlag Georg Fromme und Co.

DIE BODENKULTUR IN FORSCHUNG UND PRAXIS, Jahrbuch der Hochschule in Wien (53. Vorträge aus dem Gesamtgebiete der Bodenkultur), založba kakor zgoraj.

KARL JAEGER: PRAKTIISCHE FESTIGKEITSLHRE, Manzsche Verlags- und Universitaetsbuchhandlung, Wien.

»IL PROGRESSO«, glasilo Slovensko-italijanske antifašistične unije v Trstu, ki je prenehalo izhajati po objavi resolucije Informbija, je pričelo zopet izhajati. Odgovorni urednik je Eugenio Laurenti. List izhaja ob ponedeljnih združen s »Trieste Sporta«. »La Voce di Trieste« izhaja zdaj ob četrtek

Za slovensko kmetijsko šolo

Se preden je dnevni tisk pričel obravnavati vprašanje ustanovitve slovenske kmetijske šole na Tržaškem, nam je neki naš čitatelj poslal članek, v katerem opozarja vojaško upravo na ta silen nedostatek v našem šolstvu. Pisec navaja, kako propada ljubezen do obdelovalne zemlje in kaže na zapuščene predele v okolici; tako je pust vsedel nad karavljansko cesto proti Proseku in Sv. Križu, kjer sta nekaj rastli trta in oljka. Vode ni. Potrebno bi bilo uvesti moderno namakanje. Drevesni in razsadniki ni. Zanimarjena je živinoreja itd. Poleg denarnih sredstev, ki naj bi jih zagotavljala vojaška uprava, je potrebna predvsem domača kmetijska šola, ki bi dala kmetu strokovne izobrazbe; brez te si ni mogoče zamisliti sodobnega kmetijstva.

Socialni utrinki

UMRLJIVOST NA ANGLESKEM PADA

Po podatkih ministrstva za zdravstvo je umrljivost na Angleškem v zadnjih 10 letih padla na najnižjo stopnjo v zgodovini angleškega naroda, ko je dosegla 10,8 na 1.000 prebivalcev. Podatki veljajo za zadnjih 10 let do 31. marca 1949. Umrljivost šolskih otrok je nazadovolja kar za 50 odst. Zmanjšalo se je zlasti število primerov smrti za hrupo in spolnimi boleznimi, povečalo se je število smrti zaradi raka (v zadnjem letu do 31. marca 1949 79.537, t. j. 1.687 več kakor leto poprej). Za jetiko jih umira manj, v zadnjem letu 503 na vsak milijon prebivalcev.

PLACE V IZRAELU

Po podatkih statističnega urada Izraela znašajo plače dobro plačnega delavca (na delu v steklarnah, cementarnah in solarnah) 346 milio (1 mil = 0,001 izraelskega funta, ki je enakovreden angleškemu), povprečna plača izraelskega delavca pa 309 milio; plača delavk 276 milio. Mesečne plače specializiranih delavcev, stavev itd. znašajo 66,5—88,3 izraelskega funta, t. j. 100.000 do 132.000 italijanskih lir (izračunano po svobodnem tečaju 1500 lir za funt) ali 115.000 do 153.000 (po uradnem tečaju 1748 lir za funt). Plače so torej višje, toda življenjski stroški so v Izraelu večji kakor v Italiji.

Dne 12. aprila je sam predsednik Italijanske republike g. Einaudi svečano odprl 29 milanski veleposojstvo.

VALUTE NA SVOBODNEM TRGU V CURIHU

Država	Vrednost šv. fr.	belg. fr.	šil.	funtov	franc. fr.	šil.	dol.	lir	šv. kr. n. mark	bol. fl.
Švica — 10 švic. fr.	10,00	116,96	123,46	—19,1	818,00	70,92	2,33	1527	13,51	12,08
Belgija — 100 bel. fr.	8,55	100,00	105,56	—16,3	699,39	60,64	1,99	1305	11,55	10,33
Spanija — 100 pezet	8,10	94,74	100,00	—15,5	662,58	57,45	1,89	1237	10,95	9,79
V. Britanija — 1 funt	10,50	121,77	129,64	1,33	858,97	74,47	2,45	1603	14,19	12,69
Francija — 100 fr. fr.	12,23	142,98	150,93	1,33	1000	86,70	2,85	1866	16,52	14,77
Avstrija — 100 šil.	14,10	164,91	174,07	1,610	1153	100,00	3,28	2153	19,05	17,04
ZDA — 10 dol.	42,95	502,36	530,27	41,10	3513	304,62	10,00	6557	58,04	51,90
Italija — 100.000 lir	65,50	766,08	808,64	64,9	5358	464,54	15,25	10000	88,51	79,15
Švedska — 100 šv. kr.	74,00	865,50	913,58	7,11	6053	524,82	17,23	11298	100,00	89,43
Nemčija — 100 mark	82,75	967,84	1021,61	7,177	6769	586,88	19,27	12634	111,83	100,00
Holandija — 100 h. fl.	100,50	1175,44	1240,75	9,115	8221	712,77	23,40	15344	135,81	121,45

Konservna industrija v jugoslovanski coni naslonjena na Jugoslavijo

Ze dolgo pogrešamo na tržaškem proizvode konzervnih tovarn »Arrigoni« in »Ampele« v Izoli. Sardine in fileti, ki jih prodajajo pri nas s to znamko prihajajo iz drugih filialnih tovarnic imenovanih družb.

Obe tovarni v Izoli in poleg njiju še manjša tovarna De Langlade v Kopru obratujejo v jugoslovanski coni normalno in plasirajo svoje proizvode v glavnem v Jugoslavijo. Na zadnji gospodarski razstavi v Kopru smo videli zelo lepe izdelke, kakor sardine, filete, prekajane in prešane ribe, predjedi in konzervirano zelenjavo.

Ta industrija je pred vojno zelo dobro uspevala, ker se je naslanjala na ribolov v istrskih in kvarnerskih vodah in je poleg tega uvažala še velike količine svežih in soljenih rib iz Dalmacije (sardel) in iz Turcije (palamida). Po kakovosti je konkurirala s špansko, portugalsko in francosko industrijo. Italijanska vlada jo je podpirala iz deviznih razlogov z izvoznimi premijami. Posebna konjunktura je nastopila po letu 1935, ko je proizvajala velike količine konzerv za vojaštvo. Med vojno pa je kakovost proizvodov padla pa vsebinsi in ambalaži. Ribe so konzervirali pretežno v surogatih olja, škatle pa so bile črne polakirane pločevine.

Takoj po vojni so se tovarne znašle v krizi, ker so bila zunanja tržišča zaprta tako za plasman proizvodov kakor za nabavo bele pokositrene pločevine. Oblasti so hitro pristopile k reševanju tega vprašanja, ki ni samo gospodarskega značaja, temveč tudi socialnega, saj je od obratovanja teh tovarn odvisna zaposlitev velikega števila delavcev v istrskih mestih.

Izvoz svežih rib v Trst je bil pretežno povečan s čemer je bila zagotovljena najvažnejša surovina. Kapaciteta istrskega ribolova je bila tudi povečana z novimi ribskimi enotami, ki so opremljene s plivalkami. Oblast je tudi določila odkupne cene, ki zagotavljajo ribičem stalen zaslužek, neodvisen od variacij cen, obenem pa je zadržala tovarnam surovino po stalnih cenah. V mrtvi sezoni ribolova predelujejo tovarne soljene domače in jugoslovanske ribe. Belo pločevino in rafinirano jedilno olje uvažajo tovarne iz Jugoslavije, ki je torej glavni dobavitelj surovin in izdelovalcev proizvodov.

V tovarnah so uvedli nove delovne sisteme, s katerimi je odpravljen prejšnji izkoriščanje delovne sile, ki jo sestavljajo po večini žene. Pred vojno je dobila delavka v oddelku za filete od 30 do 50 stotink lire na uro, danes dobi za isto delo po 15,50 do 17,50 dinarja. Uvedli so sistem norm na podlagi ugotovljene povprečne storilnosti, kar omogoča delavcem, da dobijo zaslužek, ki prekaša vrednost predvojnega meze. V zadnjem času uvažajo brigadni sistem, ki pomeni tudi korak naprej pri povečanju storilnosti dela.

POTROSNA ELEKTRICNE ENERGIJE V TRSTU

Po podatkih družbe SELVE, ki so bili objavljeni v bilteni št. 2 1950 Tržaške trgovinske zbornice, je področje A STO-ja potrošilo v januarju lanskega leta 14,5 milijona kwh, v januarju letošnjega leta pa 15,4 milijona kwh, od tega odpade 0,5 milijona kwh na termično energijo.

Kriza v italijanskih kamnolomih

Italijanska vlada se na vso moč trudi, da bi zagotovila ameriško tržišče za italijanske kamnolome, ki preživljajo hudo krizo. Minister Ivan Matteo Lombardo je po posredovanju italijanskega poslanika v Washingtonu Alberta Tarchianija prosil ameriško vlado, naj bi odpravila zakon iz l. 1933, po katerem je treba pri gradnji državnih in javnih poslopij uporabljati predvsem domač gradbeni material. Tuji mramor naj se uporabi samo, ako ga ni mogoče nabaviti v ZDA. Amerika naj bi znižala carine za uvoz mramorja.

Italija si pri pogajanjih s tujimi državami prizadeva, da bi italijan-

skemu mramorju odprla pot v inozemstvo. Splošno se italijanski mramor smatra kot luksuzno gradivo in države, ki so v gospodarskih težavah so skoraj ustavile uvoz. Italija je lanske leto proizvedla 180.000 ton mramorja, leta 1948 170.520, l. 1947 218.808 in l. 1938 323.889 ton. — Zastoj je tudi nastal zaradi mrtvila v italijanski gradbeni stroki.

Položaj v nabrežinskih kamnolomih ni mnogo boljši, večjih dobav ni; kamnolomi so predvsem zaposleni z izdelavo mramornatih plošč za oblaganja in obode raznih lokalov, kakor barov itd.

BORBA ZA KRUH V ARGENTINI

Buenos Aires, aprila. V zadnjem dopisu sem vam obljubil nekaj podatkov o težavah evropskega naseljenca, ki bi se rad lotil kmetijstva.

Do same zemlje ni tako težko priti; zadostuje le nekaj prihranka. Odpraviti se je treba na dolgo pot iz Buenos Airesa, recimo v pokrajino Chaco na severu. Reklame za prodajo zemlje ne manjka. Prospekti z ogromno površino že parcelirane zemlje, na katerih lahko kar izbereš koteček, kjer si postaviš hišico, te vabijo daleč iz Buenos Airesa. Če si naiven, zgrabiš takoj za prvo ponudbo. Starejši naselenci te bodo opozorili, da so v Argentini poklicni prekupevalci z zemljo, ki prodajajo in kupujejo zemljišča, ne da bi jih sploh kdaj videli. Tako je n. pr. v Salti pod Andami na prodaj 5.000 ha zemlje za 35.000 pezov. Pač poceni. Prav to zemljišče je l. 1918 nekdo kupil za 8.000 pezov, in to kar na postaji, ne da bi ga sploh videl. Bog ve, skozi koliko rok je med tem časom šlo? Poceni je že, toda daleč od prometnih sredstev, verjetno tudi daleč od človeških naselij.

Pokrajinske banke dajajo posojila na hišo in zemljo proti 6 odst. obrestim na 15 let; posojilo lahko dobiš tudi na poljedelske stroje (10 let), plemensko živino (10), delovno živino (5 let), na semena (1 leto). Posojilo 1.500 pezov na 10 mesecev ti dajo za vzdrževanje družine. Na ta način država pospešuje kolonizacijo zapuščenih pokrajin.

Težave in nadloge, ki čakajo kmečkoga kolonista so ogromne. Suša, toča, kobilice, zanohtne uši itd. Su-

ša je letos uničila ves koruzni pridelek. V pokrajini Chaco, ki je prikladna zlasti za bombažne nasade, ali v Tucumanu ob vznožju Andov se včasih pojavijo kobilice v takih njih jatah, da ustavijo celo vlak. Če ležeš v travo ali pobožah kamnilo, se lahko nalezesh zanohtne uši (bi-scio colorado), ki se ti zarije pod nohte. Če zbolíš, kam po zdravniku v tej prostranosti?

Kljub vsem tem težavam se na deželi naseljujejo zlasti Nemci, ki prihajajo iz Hamburga. Organizirajo se prav po vojaško, da bi se laže uveljavili v borbi proti naravi. Navadno se združi po 10 družin v drugo, in pričnejo graditi hišice; kmalu nastane pravo pravcato prusko naselje, ki so ga Nemci uredili po svojem okusu, po svojih šegah in navadah. Italijani ne gredo radi na deželo. Če se Slovenci že odločijo za to, potem se skušajo naseliti v planinskem svetu pod Andami, ki je po svojih jezerih in rekah, snegu in podnebnju sploh podobno slovenskemu.

Tudi v predmestjih Buenos Airesa so na prodaj zemljišča za gradnjo hiš. Hipotekarna banka daje posojila za gradnjo proti 7-8 % obrestim. Zemlja je razdeljena na stavbišča po lotih (10 x 50 m). Takšno stavbišče stane 10-150.000 pezov. Banka ima že izdelane načrte za tipizirane hišice, na katere da posojilo proti 10-25 letnemu odplačevanju. Na deželi je zemlja seveda mnogo cenejša; kv. m se prodaja po 2-5 pezov.

AMERISKO NAROCILO ZA CSR

Češkoslovaške tovarne Skodovi zavodi, Kolben-Danek in tovarna strojev v Pardubicah so

Vestnik Slovenskega gospodarskega združenja

SEDEŽ: TRST ULICA F. FILZI 10/I. TEL. 78-08

Plače uslužbencev in sindikalne določbe

Pri obravnavanju sindikalnih sporov med delodajalci in uslužbenci zaradi poviškov, nagrad, odpravin in podobno, so večkrat ugotovili, da delodajalci, zlasti tisti z malo ali samo z enim uslužbencom, ne polagajo mnogo važnosti na zadevne določbe kolektivnih pogodb in plačujejo svojim uslužbencem prejemke kar po domače. Tako se dogaja, da delodajalec plačuje uslužbencu prejemke v skupnem znesku, ne da bi prejemke razdelil na njihove sestavne dele kot so osnovna draginska doklada, družinske doklade, nadurno delo in drugo. Po preteku določenega časa je težko ugotoviti te sestavne dele.

Drugi delodajalci zopet v predvidenju poviška plač ali dodatkov, povišajo kratko skupni znesek prejemkov, ne da bi pri tem navedli razloge povišanja. Zgodi se tudi, da delodajalci dajo svojim uslužbencem posojila, akontacije na morebitna povišanja plač ali božično nagrado in dobavijo blago, ne da bi točno specificirali naravno teh dajatev. Vse take pomanjkljivosti in netočnosti se v slučaju spora končajo v škodo delodajalca.

Da se temu izogne, je potrebno da delodajalci ravnavo natančno po zavednih določbah. V pogledu plačilnih odnosov veljajo naslednja navodila:

1. V mezdni knjigi naj vpišejo število delovnih ur, ki jih je opravil vsak uslužbenec, ter ločeno za beležijo osnovno plačo, plačo za nadurno delo, draginsko doklado, družinske doklade in druge morebitne sestavne prejemkov.

2. Ako delodajalec daje akontacije na morebitna predvidevana povišanja osnovne plače ali drugih sestavin prejemkov, naj si da podpisati potrdilo, iz katerega bo jasno razvidna narava in vzrok teh dajatev in na podlagi katerega bo pozneje lahko z uslužbencem poračunal tako dane zneske.

3. V primeru da delodajalec da uslužbencu posojilo, je nujno potrebno, da so iz zadevnega potrdila razvidni pogoji, pod katerimi je bilo posojilo dano, in rok za povrnitev izposojenega zneska.

4. V primeru odpusta je priporočljivo, da delodajalec pisмено javi uslužbencu odpust v zakonitem odpovednem roku, da se tako izogne morebitnim sporom.

V vseh teh zadevah naj se člani SGZ obračajo na tajništvo SGZ, kjer bodo dobili vsa potrebna pojasnila in navodila.

DAVEK NA PLACE IN MEZDE

Opozarjamo ponovno člane SGZ, da 30. aprila t. l. zapade zadnji rok za predložitev prijave za dohodninski davek kategorije C2 (R.M.C2) in dopolnilnega davka (complementare) za uslužbenca.

NAJVAŽNEJŠE NOVEJŠE ZAKONSKE DOLOČBE

Ukaz št. 35 (2. 3. 1950) določa višino prispevka za sklad socialne solidarnosti za leto 1949 v izmeri 4,5 odst.

Ukaz št. 36 (3. 3.) opredeljuje pojem luksuznih hiš, za gradnjo katerih ne veljajo davčne olajšave in druge ugodnosti v smislu ukaza št. 222 (30. 11. 1949).

Ukaz št. 37 od (4. 3.) odobrava dogovor med načelnikom oddelka za promet pri ZVU in predstavnikih tržaške občine, s katerim se običnemu podjetju za elektriko, plin, vodo in tramvaj (ACEGAT) podeli

ljuje koncesija za napravo in obratovanje mestnih filobusnih prog.

Ukaz št. 38 (7. 3.) ureja delovno, razmerje med delodajalci in stalno plačanimi delavci v poljedelstvu.

Ukaz št. 39 (7. 3.) zvišuje najvišji znesek lir, ki se jih sme prenesti iz cone, od lir 10.000, kot je bilo določeno z ukazom št. 14 (22. 1. 1949), na lir 30.000.

Ukaz št. 40 (9. 3.) določa, da velja v 1. 1950 ista tarifa za računanje prispevkov za združenje »Associazione Giuliana per il Controllo della Combustione« kot v letu 1949.

Ukaz št. 41 (14. 3.) prinaša nekatere spremembe k ukazu št. 380 (16. 11. 1948) o finansiranju v okviru načrta za gospodarsko obnovo.

Ukaz št. 43 (16. 3.) spreminja ukaz št. 15 (24. 1. 1950) v toliko, da določa, da se sme pošiljati iz cone v Italijo vino le, če so plačane vse uvozne pristojbine.

Ukaz št. 44 (16. 3.) proglašajo gradnjo poboljševalnice za nedolentnike v Padričah za javno koristno in nujno potrebno.

Ukaz št. 45 (18. 3.) prinaša določbe o amnestiji in pomilostitvi.

Ukaz št. 46 (24. 3.) določa ukinitve sklada za vpoklicane industrijske delavce.

Ukaz št. 49 (27. 3.) določa, da AM-lirski bankovci v vseh zneskih in bankovci banke »Banca d'Italia« po 50 lir in 100 lir raznih izdaj prenehajo biti plačilno sredstvo 30. junija 1950.

Ukaz št. 50 (28. 3.) določa, da se področje proste luke v Trstu razširi tudi na zemljišče znano pod nazivom »ex Arsenale«, ki leži med podjetjem »Arsenale Triestino« in ladjedelnic Sv. Marka.

TRŽASKI ZAVOD ZA TURIZEM je napovedal natečaj z nagradami za izboljšanje gostinskih obratov na podeželju. Rok za prijave poteče 15. aprila.

Izplačevanje vojne odškodnine

Na oddelku za vojno škodo pri tržaški finančni upravi leži na desetisoče neresenih vlog, ki so jih prizadeti že pred leti vložili na podlagi predpisov, ki urejajo vprašanje vojne odškodnine. Prizadeti se upravičeno vprašujejo, kje so vzroki zavlačevanja; posebno pa jih zanima v kakšni meri jim bo država priznala in izplačala odškodnino za poškodovane objekte. Krajevne oblasti odgovarjajo na ta vprašanja, da so bile vse vloge in prizivi poslani na italijansko zakladno ministrstvo in da od tega odvdi dokončna rešitev posameznih davov.

Za zdaj je v teku le delno izplačevanje odškodnine, ki se nanaša na poškodovane ali uničene premičnine (pohištvo, oblačila, obrtniško orodje, živina itd.). Do danes je bilo rešenih okrog polovice vseh prošelj, računajo pa, da bodo najkasneje do konca leta rešili še ostale. Vse to, če bo rimska irokracija pospešila — kakor obljubljajo — reševanje vlog.

Ostane vojna škoda, ki je bila prizadeta nepremičninam in ki je, če ne po številu prizadetih vsaj po vrednosti škode, neprimerno večja od tiste, ki je bila povzročena premičninam. Kdaj in kako bodo tudi oskudovanci te kategorije prišli na vrsto je za zdaj le predmet ugibanj.

Zakon, ki ureja izplačevanja vojne odškodnine, je bil izdan že v začetku vojne, l. 1940. Na podlagi tega zakona imajo vsi oskudovanci teoretično pravico do povračila škode, ki je bila povzročena zaradi vojnih dogodkov, v kolikor so bile prijave pravično predložene šest mesecev po proglasitvi konca vojnega stanja (na našem področju: 1. maja 1948). Kakor pri vsakem zakonu, ki obremenjuje državne finance, je tudi v tem primeru izvajanje zakonskih predpisov povezano z vprašanjem razpoložljivih denarnih sredstev v okviru državnega proračuna. Od tod zavlačevanje in le delno nakazovanje odškodnine omenjenim vrstam oskudovanih.

Spričo povezanosti tukajšnje finančne uprave z italijansko, je pričakovati, da se bo izplačevanje vojne škode vzporedilo z ukrepi italijanske vlade. Po najnovejših obvesti-

lih pride vprašanje kmalu na dnevni red v italijanskem parlamentu. Nedavno je bila že ustanovljena komisija, ki bo sestavila in predložila nov osnutek zakona, ki bo vseboval dokončne določbe o izplačevanju vojne škode in bo združil v enotno besedilo vse dosedanje raztresene določbe. Niso se znana načela, ki jih bodo upoštevali pri sestavljanju novih določb, vsekakor pa ne bodo te določbe predvidevale celo tujega povračila škode. Izjava iti, zakladnega ministra je v tem pogledu zelo značilna: »Naj bo že zdaj poudarjeno, da ni možnosti za splošno poravnava vojne škode«.

Po zadnjih še nepopolnih cenitvah znaša vsa vojna škoda na italijanskem ozemlju okrog 2000 milijard lir po današnji vrednosti denarja. Dosedaj je italijanska vlada izplačala na ta račun komaj 100 milijard lir v desetih letih. Zasebnim oskudovancem so izplačali od tega le okrog 10 milijard lir. Če bi hotela iti, vlada poravnati vsa ostala vojna odškodnina, bi morala po vsem tem določiti v ta namen kar vse državne dohodke dveh let. Po predlogu bivšega podministra za vojno škodo se da to vprašanje rešiti le na dolgo dobo in tako, da se prizna oskudovancem le delna škoda. Po njegovem predlogu bi se to lahko izvršilo v 20 letih, prizadetim pa bi izplačali največ 50 odst. stvarne škode. Kljub temu pa bi ta način rešitve obremenil državne finance za okrog 45 milijard lir letno za dobo 20 let.

Takšno rešitev vprašanja lahko pričakujemo v najugodnejšem primeru tudi tukajšnji oskudovanci, v kolikor se ne bo VU zavzela za ugodnejšo ureditev zadev v krajnjem merilu.

STROKOVNJAK

»Večkrat tudi sam pri reševanju posameznih primerov pravim, da je tisti, za katerega gre, preslabo nagrajen, če se upošteva čas, ki ga je prebil v šoli, in njegovo strokovno znanje. Primeri, da so nekatere strokovnjaki slabše nagrajeni kot nestrokovnjaki, so posledica nezadostne skrbi za te ljudi. Toda vse to popravljamo in prepričan sem,

Trst in italijanske cementarne

Napovedana zgraditev nove cementarne v Zavljah, ki naj bi jo ZVU po priporočilu italijanske vlade poverila družbi »Italcementa«, je zbudila v tukajšnjih gospodarskih krogih precejšnjo pozornost, čeprav še niso znani podrobni načrti italijanske družbe.

Dobave potrebnih surovin bo predstavljala vsekakor za bodočo tovarno najvažnejše vprašanje. Težko si je misliti, da bo tovarna uporabljala običajno surovino, t. j. lapor. Prevoz te surovine iz oddaljenih področij se gospodarsko izplača le po morju, vendar Italija ne razpolaga z laporjevimi ležišči v neposredni bližini morske obale. Zelo verjetno je, da bo nova cementarna uporabljala odpadke tržaške železarne Ilveve, t. j. žlindre, ki je dobro sredstvo za proizvodnjo cementa. Naj omenimo, da je škedenjska železarna še do l. 1947 pošiljala svojo žlindro v puljsko cementarno. Računajo, da bi železarna pri sedanjem obratovanju lahko nudila surovino za proizvodnjo okrog 15 vagonov cementa dnevno. Škedenjska železarna je pred vojno že sama nameravala zgraditi lasten obrat za proizvodnjo cementa, vendar ni bil ta načrt nikdar uresničen, verjetno zaradi nasprotovanja italijanskih industrijcev cementa.

Za italijansko industrijo cementa vlada danes razmeroma dobra konjunktura, čeprav je postala mednarodna konkurenca že precej aktivna. Potrošnja cementa je v porastu zaradi povojne obnove in obširnega programa javnih del. Prav zaradi tega teži italijanska industrija cementa, da bi si zagotovila tržišča tudi na našem ozemlju in tako izkoristila v svoj prihod najugodnejše razmere, obenem pa preprečila morebitno bodočo konkurenco s strani drugih proizvajalcev.

Družba »Italcementa« je največji italijanski kombinat za proizvodnjo cementa. Družba proizvaja okrog 25 odst. vsega italijanskega cementa. Dobički družbe so precej mastni. V l. 1948 so znašali 558 milijonov lir istega leta je imela družba za 10,3 milijarde lir premoženja ter 4,2 milijarde lir družbenega kapitala, čeprav je bilo vloženih 5,7 milijarde lir za amortizacijo naprav.

Proizvodnja italijanskega cementa je znašala v l. 1948 4,61 milijona ton, v l. 1949 pa 4,5 mil. ton. V letošnjem letu bo verjetno italijanska proizvodnja cementa prekorajčila predvojno povprečje. V porastu je tudi izvoz italijanskega cementa. Tako je v l. 1948 Italija izvozila 382.000 ton (za milijonov lir) v lanskem letu pa že nad milijon ton v vrednosti 1,4 milijarde lir. Izvedenci računajo, da bi Italija s polnim izkoriščanjem sedanjih naprav lahko pospešila proizvodnjo vsaj za 50 odst. Vsa italijanska proizvodnja cementa je v rokah 15 večjih industrijskih skupin.

da bodo naši strokovnjaki živeli bolje kot v stari družbi, da bodo v najkrajšem času imeli boljše pogoje za delo in življenje.«

»Lahko ne more presoditi, ali je strokovnjak kriv ali ne. Proti temu se borimo in hočemo naučiti ljudi, da tisti, ki stvari ne razumejo, ne morejo dajati ocen, ali je bilo razsodnje in delo strokovnjaka pravilno ali ne. Takšne stvari mora oceniti strokovnjak, o tem mora dati, če je treba, oceno strokovna komisija, ki naj pove, ali je bilo nekaj povzročeno namenoma ali slučajno. Napake pa so lahko vedne.«

(Marša) Tito inženirjem in tehnikom iz vse Jugoslavije.)

Tržaške ladje se uveljavljajo

V prvi polovici tega meseca so priplule v naše pristanišče, oziroma odpulja iz njega naslednje:

AMERISKE LADJE:

»Ruth Lykes« (7200 ton) Galveston - Tex., je izkrcala razno blago ter odpulila v ZDA. »Alcoa Planter« (6800 ton New York) je razložila v luki pri Sv. Andreju razno blago in po večdnem bivanju odpulila v ZDA. Iz našega pristanišča je odpulila še ladja »Stella Lykes« (7200 ton, New York), ki je že prispela v drugi polovici preteklega meseca, »Exermonta« (7560 t. New York), je izkrcala razno blago in odpulila v ZDA.

ANGLESKE LADJE:

»Bothua« (6300 ton Liverpool), je prej izkrcala del tovora v Stari luki, nakar je odpulila v luko pri Sv. Andreju. Po več dnevem bivanju je odpulila, z manjšo količino raznega blaga, »Rinaldo« (6300 ton, Hull), je razložila razno blago v luki pri Sv. Andreju, nakar je naložila večjo količino celuloze namenjene v London. »Cape St. David« (6300 ton London) je izkrcala tovor premoga.

TRŽASKE LADJE:

»Fanny Brunner« (2366 ton, D. Tripkovich), je izkrcala razno blago. »Pelagosa« (669 ton, Carlo Mantinovich), je razložila in naložila v Stari luki razno blago. »Andalusia« (4499 ton, D. Tripkovich), je izkrcala razno blago. »Vesuvio« (7170 ton), je prispela v našo luko z večjim tovorom cementa iz Splita, nakar je naložila razno blago, namenjeno v Južno Ameriko. »Etna« (7500 ton), je priplula iz arzenala v luko pri Sv. Andreju, kjer je naložila razno blago med drugim večjo količino celuloze za Vanconver. »Assiria« (7176 ton), je naložila razno blago, med drugim večjo količino časopisnega papirja za Madras in Calcutto ter 150 m² lesa za Port Sudan. Motorna ladja »Salvatore« (1593 ton, Fili Gerolinich) je izkrcala in vkrcala razno blago.

JUGOSLOVANSKE LADJE:

»Srbija« (4500 ton, Reka) je prispela okoli prvega tega meseca in po kratkem bivanju odpulila. »Bo-

snac« (6300 ton, Ploče) je zapustila našo luko 3. tega meseca v smeri proti Splitu. »Sabaca« (2700 ton, Reka) je naložila večjo količino lesa, namenjenega v Haifo. V luko pri Sv. Andreju je priplula motorna ladja »Rijeka« (3900 ton, Reka). Nadalje je prispela v naše pristanišče motorna ladja »Zagreb« (4500 t. Reka) ter je po kratkem bivanju odpulila.

ITALIJANSKE LADJE:

»Monreale« (7176 ton, Genova) je izkrcala v luki pri Sv. Andreju razno blago. »Motia« (2473 ton, Trapani) je odpulila prve dni tega meseca. »Gerusalemme« (8052 ton, Benetke) je vkrcala razno blago in nekaj potnikov, namenjenih v Egipt. »Alessandro C.« (1800 t. Neapelj) je naložila tovor lesa, namenjenega v Palestino. V staro luko je priplula iz Egipta motorna ladja »Esperia« (9314 ton, Benetke), S. A. Nav. Adriatica. V luko so priplule še ladje: »Francesca« (3800 ton, Roma), mot. ladja »Alfonso Pellegrino« (2600 ton, Neapelj). V luki pri Sv. Andreju je pristala ladja »Bucintoro« (3700 ton, Benetke) ki je naložila tovor lesa. Motorna ladja »Piero« (3800 ton, Genova), je priplula v luko pri železniški ILVA, ker je razložila tovor železa. Iz Stare luke je odpulila »Carbonell« (2500 ton, Benetke), z manjšim tovorom raznega blaga. Nadalje sta po več tedenskem bivanju zapustila naše pristanišče »Achille« (2715 t.) in »Aldebarana« (1577 ton, Maritima mercantile). V lesnem pristanišču pod Skednjem nalagata les »Carliotta« (2800 t. Torre de Greco in »Pontinia«.

Nadalje je prispela prve dni tega meseca švedska ladja »Antarie Ocean«, ki je pripeljala večji tovor zmrznjenega mesa iz Argentine, meso so naložili naravnost v železniške voze, namenjene v Avstrijo. Grški ladji »Maria« (3000 ton, Pirej - bivša »Iris«), »Tinos« (2000 t. Pirej Nep Lines) sta naložili tovor lesa za Grčijo. V arzenal je priplula izraelska ladja »Nakshahona«, ki bo po popravilu naložila v luki pri Sv. Andreju zboje židovskih izseljencev.

IZ TRŽASKE GOSPODARSKE KRONIKE

TRŽASKI SEJEM

Tržaška mestna hranilnica (Cassa di Risparmio di Trieste) je podpisala 500.000 lir kot delež pri Družbi Tržaškega mednarodnega vzorčnega sejma. S tem so tudi tržaški Slovenci prispevali za to važno mednarodno gospodarsko prireditve, saj je Tržaška mestna hranilnica na ukaz fešističnih oblastnikov prevzela slovensko Tržaško hranilnico in posojilnico in z njo tudi vse vloge.

V Barkovljah pri Trstu so zgradili velik »hotel«, v katerem bo 50 stanovanj z 2-6 sob, na stroške ZVU. V hotelu bodo stanovale družine zasledbenih čet, ki so zdaj v zasebnih stanovanjih po mestu. Na Romanji so dogradili 21 manjših hiš, v katerih sta po dve stanovanji s tremi sobami. Na Romanji je v gradnji še 6 hiš po 4 stanovanja. Prav tako gradijo na Opčinah 2 hiši, v katerih bo okoli 10 stanovanj. Vša ta stanovanja so namenjena družinam zasledbenih čet, ki bodo zapustile zasebna stanovanja v mestu.

Agencija Adriatic Mercantile & Trading Comp. Ltd. je nedavno prevzela prevzošni posredovanje za račun ameriškega urada USFA za vse blago namenjeno v Avstrijo. Pred tem sta izvrševali to posredovanje špedicijski tvrdki Parisi in Bassani.

Gre za dobave za ameriške zasedbene čete v Avstriji na poti skozi Trst, ki navadno sestavljajo tovor cele ladje. Američani dovažajo predvsem moko in mast.

»La Libera industria« poroča, da je bil po sklepu lesnega sindikata ustanovljen Konsorcij tržaške lesne industrije (Consorzio Industria del legno Trieste), ki ima namen preskrbovati svoje člane in vskladiati lesno industrijo. Predsednik je O. Glasar, podpredsednik A. Scasso, člani upravnega odbora: A. Cherubini, Nella Bon, Nino Cominotti, prof. Piero Sbocchelli (Zbokelj), G. Magnoni in L. Zerjal.

PLIN SE JE OD 1. APRILA dalje podražil in stane zdaj 27,60 lire kub. meter. Uprava mestnega podjetja za dobavo vode, električne in plina ACEGAT je sklepu o podražitvi dodala tolažbo, da bo plin po slej imel 3.500 kalorij in ne več 3.000. Decembra se je plin podražil od 16 na 23,60 lire, to se pravi, da se je cena od decembra do aprila skoraj podvojila. Decembrski podražitev so potrošniki občutili šele te dni, ko so jim bili predloženi prav mastni računi zaradi zamude in povišanja.

KAJ SEM VIDEL V PROSTI LUKI

PROMET GRE MIMO TRSTA

Danes je položaj povsem drugačen; mesto živi svoje življenje, prosta luka pa svoje. Ta je postala za Tržičane nekako inozemstvo, tudi formalno. Mi lahko gremo brez posebnega dovoljenja ne le v cono B, marveč celo v Sicilijo, ne pa v tržaško prosto luko; za vstop v to moramo dobiti posebno dovoljenje, ki je v avstrijski dobi ni bilo treba. Naša prosta luka služi danes skoraj izključno samo tranzitnemu prometu. Mnogo blaga se niti ne dotakne naših tal, ker ga železni žerjavi s parnikov neposredno položijo na železniške voze in obratno.

Izraelski parnik »Nakshahona« iz Haife je pripeljal n. pr. palestinske pomaranče »Jafaa«, ki so jih žerjavi prenesli s parnika kar na železniške voze za Češkoslovaško. Parnik »Nakshahona« nosi zastavo nove države Izrael (modre barve, s starodavno šesterokotno izraelsko zvezdo na okroglem belem polju). Zvezdo v svoji sredini ima tudi albanska zastava na leseni motorni

ladji »Teuta« iz »Durrës« (Drač), ki je pripeljala česlovinsko tudi za Češkoslovaško. Ta zvezda pa je znana rdeča zvezda Rdeče armade; zastava je sestavljena iz treh vodovrnih prog: rdeče-črne-rdeče. Zanimivo je tudi to, da ima črka »e« v imenu mesta »Durrës« kar dva naglasa.

V stari luki je beneška motorna ladja »Adriatica« naložila poleg velikega tovora desk tudi lesene sode s kisom in železne z bencinom, t. j. izdelke domače tržaške industrije. Da, ti uboga tržaška industrija! Morala bi rediti veliko množico ljudi, ki jo je semkaj privabila pokojna veletrgovina in umetno pomnožila italijanska zasedba. Kaj bo z teboj? Mogoče pomorska veletrgovina je morala izginiti, ker je delala preveliko konkurenco italijanski in ker je bil Trst s politično mejo odsekan od zaledja. Za zapuščene sirote bi morala zdaj skrbeti industrija, toda tudi ta ni prav nič simpatična našim ljubeznivim prijateljem z juga. In vendar hočejo, da bi Trst

ostal veliko mesto in se neprestano širil s prilivom ljudi, ki so jim na stečaj odprli velika vrata pri Devinu.

Od česa pa naj vendar živimo? Tranzitni promet, ki se razvija v obeh delih proste luke, v stari in novi luki, ne more nikakor zapolniti toliko Tržičanov, da bi se mogla brezposelnost zadostno zmanjšati, čeprav bi se znatno pomnožil. Nekoliko špedicijskih tvrdk s svojim osebjem so slaba tolažba za veliko obmorsko mesto. Koliko težkov in vsakršnega osebjaja je v svojih skladiščih in pisarnah po mestu in v prosti luki zaposlovala tržaška veletrgovina! V prosti luki in po ulicah »momega mesta« je kar mrgolelo zaposlenih ljudi in z blagom natovorjenih vozov. Iz veletrgovine so zrastle zavarovalnice, plovne družbe, ladjedelnice, tovarna strojev, velike in manjše delavnice, denarni zavodi itd. Na kratko, od veletrgovine in okoli nje je živel ves Trst, tranzitni promet pa gre le mimo Trsta!

Mimo nas gre n. pr. tranzitni promet z lesom, s katerim se nekdanji mnogo trgovali tržaški izvozniki. Danes se jugoslovanski in avstrijski les prodajata iz Jugoslavije in Avstrije po večini neposredno v češkoslovske dežele. V tržaški luki se ta les iztovarja z železniških vozov in naklada na ladje.

Da razbremenijo prosto luko, je Avstrija zgradila veliko skladišče za les pod Skedno, danes pa sta oba dela proste luke, stari in novi, prenapolnjena s kopiciami desk. V prvih povojnih letih, ko je bila reška luka še vsa v razvalinah, je prevladoval v Trstu jugoslovanski les; ta se zdaj vedno bolj usmerja na Reko in odstopa svoj teren (teren v pravem pomenu besede) bolj in bolj avstrijskemu lesu.

Poleg lesa padajo tu pa tam v tržaški luki človeku v oči tudi grmade starega železa, večinoma iz Albanije in ogromni okovani zaboji za Izrael.

V prosto luko prihaja mnogo žita, moke in drugih živil iz Ameri-

ke; papir, avtomobili, stroji in industrijski izdelki iz Češkoslovaške, bombaž iz Egipta; te dni so ga razkladali z beneskega parnika »Bel-lano«. Ta parnik je pripeljal v tržaško luko tudi večjo količino belih tramov iz siamskega lesa »stika«, ki so jih železni žerjavi nakladali neposredno na železniške voze.

Mnogo prometa je v modernem skladišču št. 14 iz železobetona v stari luki. Prav vzporedno s skladiščem št. 22 gradijo drugo skladišče št. 23. Zanimivo je pri tej zgradbi začasno podporno ogrodje iz železnih cevi, ki so jih v zadnjem času začeli uporabljati namesto lesenih tramov.

V stari luki si je vredno ogledati velik parnik, ki so ga bogve kje dvignili iz morskih globin in je ves pokrit s školkami. Ta luka se odlikuje po ogromnih skladiščnih zgradbah, nova pa po orjaškem žitnem silosu in električnem mlinu ter še posebno po svojih modernih, izredno gibljivih električnih žerjavih. O vseh teh zanimivostih se bomo obširneje pomenili v prihodnjih člankih.

JAKOB PERHAUC

Trgovina dezertnih vin, likerjev, žganja in sirupov

Ustanovljena leta 1881

Trst — Ulica Xidias 6 — Trst

Telefon šte. 96-332